

Opbrud. Hamborg-kunst fra 1920'erne og 30'erne

Kunst fra mellemkrigstidens Tyskland har gennem de senere år været genstand for fornyet interesse. Omdrejningspunktet for TV-serier og udstillinger om denne dragende brydningstid er typisk Berlin og metropolens avantgarde og åndsliv. Men hvordan slog de nye ideer igennem andre steder? Og hvilke paralleller kan der trækkes dels til politiske og samfundsmæssige forhold, dels til spørgsmål om centrum kontra periferi i dag? Det er nogle af de spørgsmål, udstillingen *Opbrud. Hamborg-kunst fra 1920'erne og 30'erne* rejser.

Opbrud åbnes fredag den 22. marts kl. 17.30 af Tysklands ambassadør, Pascal Hector, og kan efterfølgende ses til og med den 1. september.

Udstillingen er blevet til i samarbejde med samler og professor i kunsthistorie Maïke Bruhns. Siden 1980'erne har hun forsket i Hamborgbaseret kunst fra mellemkrigs- og nazitiden. Hun har opsporet værker, man troede var gået tabt under nazismen, og har om nogen rehabiliteret Hamborg-scenen, der ellers har haft ry for at være konservativ og umoderne.

Det moderne kom med en vis forsinkelse til Hamborg. Mens de etablerede museer og samlere efter 1. Verdenskrig stadig havde interessen rettet mod det impressionistiske friluftsmaleri, grundlagde en række kunstnere Hamborg-Secessionen i 1919. Hermed blev ekspressionismen og andre formeksperimenterende udtryk bragt til byen, hvilket også betød, at flere minoriteter, kvinder, jøder, fritænkere, kommunister og homoseksuelle fik en stemme.

I marts 1933 fik denne udvikling en brat ende, da den 12. Secessions-udstilling blev lukket. Det var den første udstillingslukning i hele Tyskland og således også et tydeligt bevis på, at avantgarden og det moderne havde et skrøbeligt fundament i byen. Aktionen *Entartete Kunst* i 1937 resulterede i, at 1400 moderne værker i Hamborg blev konfiskeret og i mange tilfælde brændt. Først blev denne udvikling mødt med kunstneriske reaktioner, men berufsverbot og censur sendte flere og flere kunstnere ud i fattigdom og depression. Nogle nåede at rejse i eksil, mens flere blev deporteret til KZ-lejre eller sendt til fronten. Atter andre valgte at tage deres eget liv.

I løbet af nazitiden gik mange kunstners værker tabt. Foruden de værker, der blev konfiskeret af nazisterne, destruerede mange kunstnere selv deres arbejder i forbindelse med de berygtede husransagninger, og atter andre blev ødelagt under de allieredes bombardementer. Alene i Maïke Bruhns' samling er ca. 30 kunstnere repræsenterede, som på den måde mistede næsten hele deres livsværk.

Bruhns' samling tæller flere end 3000 værker, der tidsmæssigt dækker mere end hundrede år. Vi har lagt en række snit og udvalgt 145 værker til udstillingen i Esbjerg. De kuratoriske valg betyder, at vores fokus rettes mod fremkomsten af nye udtryk i 1920'erne og 1930'erne, der formelt og tematisk udfolder de kunstneriske nybrud. Vi har desuden udvalgt få værker fra 1910'erne og 1940'erne for at spænde præsentationen ud mellem de to altoverskyggende tragedier: 1. Verdenskrig og *Gomorra*-aktionen i 1943, hvor de allieredes bombardementer af Hamborg på blot en uge dræbte 30.000 mennesker og lagde byen i ruiner.

Samtidig har vi udelukkende valgt værker af kunstnere fra Hamborg, da denne vinkling os bekendt ikke tidligere er udfoldet i en dansk kontekst. Udstillingens værker har desuden alle på forskellige måder været betragtet som politisk ukorrekte og er skabt af kunstnere, som har været marginaliserede i forhold til race, religion, seksuel orientering eller samfundssyn. Derved kan de ca. hundrede år gamle værker og kunsthistorierne bag kobles direkte til vores egen tid, da spørgsmål vedrørende såvel censur og minoriteters rettigheder som krig og nationalisme igen er højaktuelle.

At det netop er Esbjerg Kunstmuseum, der nu kan udstille disse Hamborg-værker, giver god mening. For Esbjerg ville slet ikke have udviklet sig til den by, den er i dag, uden tabet af hertugdømmerne ned til Hamborg/Altona efter 1864.

Med *Opbrud* har det ikke været vores intention at lave en kronologisk udstilling eller en udstilling, der udtømmer ét specifikt tema. Med afsæt i værkerne fra Maike Bruhns' samling har det i stedet været hensigten at skabe en fortættet totaloplevelse, komponeret af forskelligartede stemningsbilleder – en tidsrejse, men også en rejse gennem vores følelsesregister.

På udstillingen kan man opleve værker af Friedrich Ahlers-Hestermann, Alma del Banco, Harry Behr, Paul Bollmann, Ervin Bossanyi, Eric Brill, Gabriele Daube, Max Deiters, Ewald Dülberg, Alfred Ehrhardt, Lore Feldberg-Eber, Arnold Fiedler, Otto Fischer-Trachau, Paula Gans, Willem Grimm, Richard Haizmann, Eric Hartmann, Ivo Hauptmann, Eduard Hopf, Hella Jacobs, Kurt Jückstock, Hans Käbnick, Max Kahlke, Franz Kammigan, Karl Kluth, Emil Kritzky, Fritz Kronenberg, Annemarie Ladewig, August Lange-Brock, Carl Lohse, Elfriede Lohse-Wächter, Dorothea Maetzel-Johannsen, Willi Nass, Karl Opfermann, Anita Rée, Otto Rodewald, Hans Martin Ruhwoldt, Gertrud Schaeffer, Herbert Spangenberg, Heinrich Stegemann, Maria Wenz, Theo Wilhelm, Wilma Witte, Albert Woebcke, Gretchen Wohlwill, Klaus Wrage, Johannes Wüsten, Emanuel Zimmermann og Reinhold Zulkowski.

Projektet er støttet af Ny Carlsbergfondet, Augustinus Fonden og Knud Højgaards Fond.

Pressefotos / udvalgte værk gengivelser kan tilgås her: www.eskum.dk/presse/

Den 22. marts åbner vi foruden *Opbrud* en ny samlingsudstilling: *Sammenhænge*

Udstillingen sætter fokus på, hvordan nye værker kommer ind i samlingen, og hvordan et museum ved, hvad der skal indkøbes – spørgsmål, vi tit bliver stillet.

Med *Sammenhænge* forsøger vi at levere nogle svar og præsenterer et udvalg af de værker, museet har erhvervet inden for de seneste ti år. Man kan bl.a. opleve værker af Lea Porsager, Jake og Dinos Chapman, Nina Saunders, Jaq Chartier, Amalie Jakobsen, Ferdinand Ahm Krag m.fl.

Kontakt:

Inge Merete Kjeldgaard, museumsdirektør: imk@eskum.dk, 40332682

Christiane Finsen, museumsinspektør: cmf@eskum.dk, 76134214

Esbjerg Kunstmuseum · Havnegade 20 · 6700 Esbjerg · Tlf: 75130211 · www.eskum.dk